

PANDO
KOLEVSKI

DOBRÝ DEN MAKEDONIE

DEKON
PRAHA
1998

Autor děkuje

*a. s. MOTOR JIKOV, České Budějovice,
panu Gligoru Čabulevovi - STAMAK
a dalším
za jejich účinnou podporu a pomoc*

Copyright © 1998 Pando Kolevski
Vydalo nakladatelství DEKON,
U učiliště 919, Praha 5, v roce 1998

Obálku s kresbou Kole Maneva
navrhla Eva Baumová
Sazbu zhotovilo nakladatelství ŠEL

ISBN 80-85814-26-9

OBSAH

Motto

I. UNĚST I TÍHU SMUTKU

Mlčení
Ticho
Závist

(Nechte mne)
Jak východ slunce
Telefon
Noc
Nelituji
Nevím
Bílá krása
(Na tvou líc)
Rozloučení

II. DOBRÝ DEN MAKEDONIE

1. Původ
2. Útěk I-XVIII.

III. MOŘE

Borovice
Moře
Strach
Láska někdy
Pláž
Paní
Vela Luka
Na křižovatce
(Na pahorku)
Moře 1

IV. POZVÁNÍ

Med mlčení
Podzim
Čekám
(Jak dvě podřáté)
Půlnoc
(V děloze)
Kámen
Vdova noc
Zima
Janičce
Stín otevřeného okna
Trutnovský hřbitov
Osud
Pozvání
Epitaf

MAMINCE,
ZA VEŠKEROU LÁSKU,
JEŽ MI V ŽIVOTĚ DALA.

MOTTO

Jsem synem všech putování
ze severu na jih
a z jihu na sever
jako neúnavný čáp
mezi dvěma milovanými domovy

UNÉST I TÍHU SMUTKU

I.

MLČENÍ

Prapodivná je píseň mlčení
Vítr se ryje v skále
a listí už neví ani kde je
Ale pak nacházím všechno
- potězkám mlčící housle

TICHO

Příjemné brouzdat se šerem
a rozeznít ticho jak křehký
a přemrzlý sníh

Příjemné naslouchat
klinkotu kapek
když tajným písmem si značkují
dubové listí

Příjemné nastavit dešti
i dlaně
smutno však slyšet
když umírá smích

Procházím kláštereckým parkem
a postojím před každým stromem
v touze se dovědět
co vítr namlouvá jasanům
na břehu Ohře

Brázdím to pernaté havraní šero
mámím z něj odpověď
pohledy pichlavými

Lehká křeč rozrývá tváře
když ticho zní
Když ticho v mlze mizí
a z mlhy sem zazvoní snůh

ZÁVIST

(Lidě)

Řeka umí
zpívat
i mlčet
jako člověk
Jen umlčet
se nedá
jako člověk

# # #
# #

Nechte mne
hluboko ponořeného v mlčení
v němž rodí se slovo

Nechte mne hledat
ztracená přátelství
hluboko v osamění

Nechte mne přátelé
hluboko zatoulaného
v mém kraji
pokládat kytici
ns hrob sestřičky Spasije
tam u té břízy
kde pokaždé
padá roj hvězd

JAK VÝCHOD SLUNCE

Pršelo celou tu noc

a bylo to jako divný přízrak
jak krásný sen

Jak krutá bolest
jak těžké soužení
v tvých zdech
má starobylá Praho

Pod stříškami
víček
Ó lásko má
jak východ slunce
v sobě tě nosím

TELEFON

S napětím čekám na tvůj dech
Má zbarvení jako severní
pavučina
Těším se na každé
tvé slovo
jež ve mně zanechá
jizvu
jak blesk
procházející srdcem
do všesh svalů
v mém těle

Držm sluchátko
jímž jako náboj
se probíjí
tvé slovo

Jak jarní vítr říkáš:
Dobrý den
a cítím jak vzlykáš
půvabem třpytivé noci
s měsícem
v úplňku

NOC

Noc odchází
jen ranní červánky
vytáhnou paty
a přichází zase
večer co večer

zatajeným dechem
přikrývá milence
a na svém závoji černém
rozsvěcí jejich oči

Pomýšlím na dálku
ukrajovanou vlakem
a smutek těžký jak řetěz
za sebou táhnu

A v temné dálce
plápolá růže
jež „U sedmi andělů“
zdobívala tvou
tvář

NELITUJI

Nelituji
že jsme se potkali nečekaně
Lituji že se musíme
loučit

Lituji že osud
skryje tě
do snů a dálky

Lituji že tam na jihu
jiné paprsky
hýčkají tvoje rty
vlasy
blankytné oči a celé tělo

Nelituji že jsme se setkali
nečekaně
Lituji že se musíme loučit

NEVÍM

Nevím zda se můj pohled
dotkl tvých očí
a zdali můj dech
hladí tvé tělo
jako májovou břízu

Nevím zda i ty
toužíš
po mých zvrásněných dlaních

jen z pokrývky
na níž jsi ležela
cítím ten červenový dech
tvého těla

BÍLÁ KRÁSA

Vítr hnal déšť
jako nějakého žebráka z ulic
A přece prší

Snažím se neusnout
Poloprobuzené
břízy a borovice
ohýbají se k zemi

V porobě snu
který měl křídla
tvé bílé krásy
hnal jsem se na stezku
jež vedla k tobě

Ale tys tam
už nebyla

# # #
# #

Na tvou líc
padají do studně
hvězdy

I rej vody
je vidět

Jen tvůj hlas
není slyšet

ROZLOUČENÍ

Obracím hlavu
abys nespátřila mou bezmocnost

Násilím držím
na rtech úsměv
a k hrdlu stoupají
červené stěny
zorané tajnými slzami

Zabodávají se pohledy
pohledy naše
do sebe
a pak i do srdce

V očích se odehrává

smutný obraz

Jen dálka uklidňuje
svým prvním dotykem
a samota vedoucí k autobusu
mi zrcadlí stále
tvůj obraz

DOBŘÍ DEN MAKEDONIE

II.

*Ing. Kostadinu DIMITROVSKÉMU s nadějí,
že bude zalesňovat holé kopce Makedonie,
a Ing. Goče MIRČEVSKÉMU, který bude s úctou
a láskou přemosťovat jejich údolí,
aby se vědělo která a či je Makedonie*

1. PŮVOD

Prastará země
Filipa Makedonského
plná lesů vláh a stínů
Země
Alexandra Makedonského
věnčená prastarou slávou
Země
se Soluňským polem
s Egejským mořem
s horami jezery řekami
Země slovanská
Země
cara Samuila
Země
úrodná pšenicí
hroznovým vínem a tabákem
Země Goceva

Země plodná

Ty země
Egejská
Vardarská
Pirinská
Ty má země
Makedonská
Ty která pokoření neznáš
i když tě po dlouhá staletí
drželi v porobě
ze které vyprýštily tvoje
krvavé řeky
z Belasice
z Grammosu
z Pirinu
z Viče
z Kozjaku

Tečou jako Vardar
klínem Soluňského pole
a vlévají se do Egejského moře

Jsou to černé šaty
tvé hrdinné matky
jež se jí staly vlajkou
vlajkou těžkého bolu

Ukaž mi země Makedonská
alespoň jediný kamenitý svah
údolí kopec
jichž by se nedotkl
krvavý polibek

Soužením jsou oči Matky Makedonky
Soužením její spálené srdce
od doby kdy vstoupil sem
Slovan
a vryl do tebe nejnesmazatelnější
stopu

Od té doby rodiš mu syny
jejichž krev tě napájí
tím steskem který po sobě
zanechal
car Samuil
když uzřel zběsilé dílo
Bazilea druhého
- patnáct tisíc svých vojáků s vyloupanýma očima

Ty slepé oči
Samuilových vojáků
se třpytí nad zemí
jako tisíce sluncí
i v nejtemnější tmě
kterou se pokrývá

Belasice

Ukažte mi aspoň jedinou
jabloň
jediný kořen
této překrásné země
který by nenasákl krví
junáků!

Ukažte mi aspoň jedinou
louku
která si uchovala svou
zelenou barvu

Ukažte mi jedinou
řeku
která by neměla svou
bílou košili
zbarvenou krví

Pohleďte na dno
Egejského moře
Je pokryto ruměncem
ze srdce matky Makedonie

Časy míjejí a ona
rodí dál
i když zakrvácené svahy
Belasice
klečí jí na prsou

Časy minuly
a noví synové
tureckou porobu
bodákem na cáry
pářou

Porodí Goce Delčeva
Dame Grujeva
Jane Sandanského
před kterými se třáslo
turecké panstvo

V Kruševu
Nikola Karev
na deset dnů prapor
první socialistické republiky
zdvihne jak slunce nad Balkánem
a Pitu Gjuli
pro ni padne na Mečkin Kámen

Na dveře zabuší
Balkánské války
Synové Matky Makedonky
prolijí nejvíce krve
a přijdou „bratři“

sousedé
aby ji v Bukurešti
roku tisíc devět set třináct
roztrhli
na tři krvavé kousky
jak starý cár mapy

Časy mýjely
Přišel Únorový pochod
Na vrchu Peren
bílé červánky jitra
objaly Tebe
země Vardarská

Ale přišel i krvavý
Grammos a Vič
občanské války v Egejské Makedonii
a znovu padají
synové Makedonky tam
kde pod rubáškem přítmi
odkrojili kus jejího srdce

Ale Makedonka
v Melbourne
v Torontu
v Taškentu
v Praze
v Krakově
a v Budapešti
po celém světě
dál rodí syny
pro tebe dědičko Cyrila a Metoděje
Země Makedonská
úrodná a nepokořená

Aby konečně
odhodila své černé šaty
a objala světlo
rdoušené po staletí

Aby objímajíc to světlo
smála se s Pirinem
smála se s Vičem
a smála se s Korabem

Aby nikdy nezhasl
Bílý Červánek
nad Makedonií

2. ÚTĚK

I.

Je neděle
Noc
těžce naložená hvězdami
zapláče nad Bapčorem...
Na cestu vydali jsme se
Mléčnou dráhou
s pěti vozy
taženými voly
v té tiché a hluboké noci
Čas od čsai ji trhaly
ochraptělými hlasy -
děti
Byla podivuhodná tato hadovitá cesta -
noční cesta
nekonečná cesta
Přes den jsme bývali zakopáni
v lese
před řeckými letadly
která jsme milovali -
jako hračky!
Opouštějící hranice
mysleli jsme si
že si hrajeme
na schovávanou
se smrákáním a měsícem
A pro každý příští krok
odpočítali jsme z nebe
hvězdu
Vozy
sténaly
zapisující tajně náš osud
koly do prachu
Tušily
že drtí poslední rodnou hroudu
a proto nás
houpaly víc a víc...
Neřekli jsme vlasti ani
sbohem

Měsíc
a hvězdy
mlčely
Z očí jim kanul tichý déšť
jak jsme míjeli Bapčor -
Konomladi -
Rulu -
Trnovo -
Oščima -
Želevo -

Preelo -
Selcu -
Papli -
Štrkovo -
Medovo -
German
To bylo naše loučení
s jižním nebem
to bylo naše loučení
s matkou

II.

Luna byla Sluncem
Slunce Měsícem
na té dlouhé a neznámé cestě
plné tajemství
Když jsme uléhali
ptáci se budili
když jsme putovali
ptáci šli spát

Mlčení
říká se
je řečí loučení
Překročená hranice
výzvou domova

III.

Když nás spatřilo město Sinaja
objalo nás a řeklo:
„Buďte vítáni!“...
Tady jsme odložili
nahotu
kterou jsme nesli celou cestu
Vzpomínky nám zůstaly
zabodnuty v hrdle
Teplo jitra
a teplo lidí
s písni ptáků
s měkkými dotyky paprsků
začali jsme objímat
ve zdech paláce
a v zelených parcích
Začali jsme
žít
život lepší a šťastnější
než ten co jsme zanechali v dáli
A v zajetí krásy
parků a ticha
jsme zapomněli hořkosti

onoho roku...

IV.

Sbohem Sinajo!
Dobrý den Tulgeši!
Ty ještě spíš
pod křídly hory Tárkau
a Červeného Kamene?
Což necítíš
jak Severní vítr
ti češe vlasy
s ptáky kteří přilétli
z dalekého jihu -
hledaje křídla?
Probuď se
my již vyryli
svůj příchod
do Červeného Kamene
1. leden roku 1949
S mlhou do dáli
je odnáší řeka Bistrica

V.

Na slavnostní pochod
se vydaly
Bistrica
a Tárkau
Severní vítr
probodává Tulgeš
a do ucha mu šeptá:
„Tři tisíce pět set ulétnuvších ptáků
chce v tobě hnízdit
na neurčitý čas
se všemi svými opuštěnými cestami lesy
se vším svým trápením...“
Tulgeš vyděšen
kymácí se v šepotu Severního větru
a jde nám vstříc
Zpráva se šíří
po celé krásné Moldávii
po celé lidové republice Rumunska -
o těch třech tisících pěti stech uprchlých ptáků

14.

Třiatřicet poschoďových bloků
tvořilo náš dětský domov
Bylo v něm směsnáno

tři tisíce pět set dětí
Žilo se tu po vojensku
v jednom stejnokroji
s ostříhanými hlavami
V řadě na oběd
V řadě do školy
Ráno co ráno
ba i v neděli
v létě i v zimě
do půl těla svlečení
jsme na dvoře cvičili
Vojenskou trubkou nás budili
vojenskou trubkou nás ukládali
ke spánku
po dvaceti
na jednom pokoji

15.

Tady jsme potkali poprvé
knihu
Učili jsme se
abecedu
alfabetu
i azbuku
hledající příčiny
nočního cestování
nočního opouštění
rodného domova
kde hračky dětství
zůstaly rozhozeny
na dvorech a cestách...
Sedm let
sedm let do školy
Žili jsme
přísný život -
v boha nevěříce
Kolikrát kradmo
toulali jsme se po lesích
a sbírali do džbánů
jahody a borůvky
Hajní nás honili
jako divokou zvěř
a za každou chybu
platívalo se draze
Natírali nám tváře
černým krémem na boty
Pro každý kousek chleba
ukradený z hladu
nás přísně trestali
naši řeční pedagogové
Proč tak zlí -
na nás?

VIII.

Po celou jednu věčnost Bukurešti
poslouchal jsem ve škole o tvé kráse
po celou jednu věčnost
učil jsem se tě milovat
jako srdce své druhé vlasti
Po bulváru Anna Ipatescu
a Tudor Vladimirescu toulal jsem se
do pozdní noci
hledaje stopy zločinců
z roku 1913
kteří jako hyeny
roztrhali -
mou Makedonii
Závěje času zahalily už stopy
avšak krev z jejich útrob
ještě volá
Je září
listí tone v žlutí
a vlny řeky Dámbovicy
čechrá východní vítr
Tady na břehu této řeky
jsem pochopil
že čím je voda průzračnější
tím je i nebezpečnější
Nebezpečí je jedna z tajných cest
našeho krevního oběhu
součástí našeho života
která líčí pasti
A koneckonců jaký by to byl život
obklopený jen pivoňkami a voňavými růžemi
bez trní a kopřiv
bez kopců a rovin?
Můj osud
je rozprostřen
po kopcích a rovinách
a ztracen v kopřivách
A přece na shledanou
Neříkám
sbohem

16.

Vlak z města Oradea odjíždí - - -
Odnáší mne do jiné bratrské země
do Československa
Má láska dosud
patřila tobě Bukurešti
hvězdám a třpytnému nebi

Je polovina září

Vlak všecek zadýchán zastavil
v Trutnově

Svírám svůj maličký kufřík
jako své veškeré štěstí
Vlak se mi chraptivým hlasem
ztrácí zas v dálce...

Zůstal jsem na peróně
Ve starém kufříku
vzpomínky - na matku
kterou jsem měl v tomto městě potkat
Po tolika letech - poznám ji vůbec?

Z očí vytryskla
zvědavost
Alej kaštanů
střásala
na cestu dozrálé plody

17.

Po hlavní ulici
přicházela žena
s černým šátkem na hlavě
Střetly se pohledy -
zkameněla
Slova zapomněla svou cestou
v hrdle
Maminko!
Synáčku synáčku můj!
Promáčenému slzami
byla mi náhle zima

XI.

Přijměte mne Čechy za syna
s dobrým i zlým
Topole přijmi můj hlas
ať v Horním Starém Městě
zazpívá za noci
pospolu s šumem tvých listů

Přijmi mne řeko Úpo
ke všem svým hvězdám
tuláka po březích barevných podzimů

A ty matko dovol
abych vstoupil do tvého bytu
kde bychom spolu odčítali
sedm útrpných let

XII.

Sedíme u kamen
na malých dřevěných židličkách
do pozdních nocí
obracíme stránky vzpomínek
Plápolá oheň v kamnech
a venku prší

Zůstala za námi
navždycky odešla
jak mlha s červánky
všechna ta léta
o kterých rozmlouváme
- dobrá
že jsme se zachránili
z drápů střel
- zlá
pro dlouhé odloučení

Do pozdních nocí
obracíme ta léta
která spí v dálkách
Není už žádného odloučení
mezi námi
už jenom dálka od rodného humna
rozprostírá se do všech těch odlehlých
světa stran
Plápolá oheň v kamnech
a venku prší
Já ti maminko po tolika letech
znovu říkám - Dobrou noc

XIII.

Za hvězdy které jsi povolala
k mému zrození
Za všechny prameny
ze kterých jsi mi dala pít
Za radost z prvního pohledu
na trávu strom i řeku
a za ten polibek
z něhož mi zůstal otisk
tvé mateřské lásky
jen tobě děkuji
maminko
A za vřelý zvuk mého jména
v tvých ústech
z nichž jako vánek hřeje něha
Za hloubku a soustředění dále
Za světlou šíři prostoru
Za pohled nad slunce teplejší
Za prsty hebcí než prsty nemluvnátek

i když v nich uzrály
žulové mozoly
jen tobě děkuji
maminko

Za hroudu hlíny
kterou jsi na poli hladila
se slovy To je domov
Za onen meteor
který spadl na naše pole
když mne svými chudokrevnými
barvami
okřtilo poledne
jen tobě děkuji
maminko

Za námořnickou čepici
bílou jak severní sních
Za první botky
Za řemen kterým opásám
své naděje
Za bič jímž švihám svá zklamání
Za zpěv Egejského moře
Za tajemství rozežraných balvanů
jež ční ze slané vody
jen tobě děkuji
maminko

Jen tobě děkuji maminko
Tobě které vrásky vyoraly
na čele brázdy
hluboké jako sám život
Tobě které se na rukou
kreslí křížovatkami světa
všechna ta nepřetržitá
spojení lidstva

Jen tobě děkuji maminko
Tobě již šedivý vlas
až do smrti přikryje
skráň
Tobě jediný symbole
věčného života

19.

Schody života
uřícen uondán
zlézal jsem sám
A kouzlo ženy a kamene
dobýval jsem úsměvem
Mne život hladil pěstmi
Modřiny které jsem měl po těle
lčil jsem bylinami naděje

jež měla tvou
suchou dobrotivou tvář
Nesčetněkrát jsem slyšel naříkání stromů
než jim pila podťala hrdla
než padly obličejem na zem
s hořkostí dále

XV.

Roky které v sobě mají bolest ciziny
na tvém břehu Úpo
svlékám
A oblékám si šaty radosti a krásy
U vodárny v Horním Starém Městě
sedávám na trávě do noci
a volám hvězdy

Z nich splétám koberec
a stelu onu hledanou cestu
Sedím na pahorku v jeteli
svíraje rukama kolena
a hledím na město
obklopené kopci

XVI.

Po tolika bezesných nocí
jsem v tvém klíně pahorku
rozmlouval s trávou
která mi říkala
Pohled' na nebe
a sejmi z něho
perly hvězd
pohled' na světla města
a vezmi si jejich úsměv
Pod křídly temna
šířila se píseň
Spali jsme
Srdce času
v tichu
rovnoměrně tlouklo

XVII.

Červen sbíral kousky svého přelámaného hřbetu
když mě svou tichou krásou
objala starobylá Praha
Byly již napsány první věty
listů lip na Václavském náměstí
i první stránky mého osudu

mezi Dolními Kotory -
Bapčorem -
Sinají -
Tulgešem -
Bukureští -
Trutnovem
a Prahou
Bude ještě víc napínán?
Hleďte
je již odřen jak kůže bubnu
Stačí aby pavouk po něm prošel
a praskne jak nafouknutý měch
A roky plynou
jak voda Vltavy
Řeky které jednou spolklo moře
se již nikdy nenavrátí zpět
jako má proslá léta
Je pondělí
Karlův most líbá černý soumrak
A já se vleču pomalým krokem
obklopen minulostí která mluví
o této mírumilovné a krásné zemi
osudem tak podobné Makedonii
Vítr z řeky
mi stříká do tváře čerstvý vzduch
Zlatovlasou dívku v náručí
sbírám
prach hvězd

XVIII.

Odpusť mi Makedonie odpusť
že jsem tě opustil
Dnes již vím
proč tě tenkrát káceli

Rozbouranou zeď Makedonie
zboř sama -
nečekej na druhé
Postav novou
ze žuly
A namísto hraničních sloupů
zasad' růže Makedonie
aby jejich vůni opět nesl vítr
do celého světa
A svým prostinkým půvabem
pozvi svět na návštěvu
prostři mu stoletým červeným vínem
pod svou zářivou oblohou
Pozvi ho Makedonie
úsměvem
a smíchem svých dětí

Je neděle
Noc

těžce naložená hvězdami
směje se nad Prahou
suchou dobrotivou tváří
mé matky
a nad Bapčorem
ještě silněji pláče ...
Jednou se odtud Makedonie
z tohoto starobylého a krásného města
kde sto věží bodá nebe
vydám na cestu k tobě

Svůj útěk zakopu
do samých základů Klementina
Dobrý den
má Makedonie!

MOŘE

III.

BOROVICE

Jinak vypadají borovice
v zemi kde žiji
Jsou vysoké
a temeny podpírají nebe

Jak vypadá moře však
nevědí
Nevědí jak vypadá
to moře před kterým
stojíš ty
celou věčnost
jak ješitné děvče
před zrcadlem
a vyoráváš svými kořeny
skály
a držíš jimi v obruči
Jaderské moře

V zemi kde žiji
jsou sýkorky kosi a drozdi
a z ranních červánků
splétají krásné písně

Tady jen vrzají cikády
a občas nějaký ten racek

se na vodu snese
a houpe se na ní
jako znamení života
znamení běloby
Za to však tvou sytou
zelenou barvu
zamykají
děvčata z Vela Luky
v svých očích
zatímco ty
celá zkřivená a nízká
se po celý den
místo k nebi
díváš jen na moře

MOŘE

Jaká to rovina
do dálky do šíře!

Cestou tam slyším
dech racků
co pokorně spí
jak v pěnách křehkého ticha
A luna dvě pídě nad tebou

Jen o dvě pídě
výše
nad clonou soumraku
líbáš mé nahé čelo

STRACH

(Ivaně)

Tvé kaštanové oči
hledám v ptačích hnízdech
která se houpají
na svižných topolech

Tvůj nepostižitelný
pohled hledám zas
v hovoru ryb
ač svírám už v nahé dlani
trnitou růži
těla

I na rtech vody
jsi pěnou
a odplouváš mi

LÁSKA NĚKDY

Někdy jen jako ten vlaštovčí let
někdy jako váza
která se rozletí na tisíc křišťálů

Někdy jako mladík
jenž doufá zastavit řeku
někdy jen krátký pád
ptáčete z hnízda

Někdy jen touha
obkreslit kontury ticha
na hvězdnaté noci

a někdy bílá jak svlečené tělo břízy
jindy však
krutá jak temné zranění
mladistvé duše

PLÁŽ

Písečná postel se protahuje
a natahuje
tak jak ji slunce nahřívá
a rusovlasé děvče v ní
široko daleko kraluje vášním

Hroty ňader si v písku
hloubí i studnu
Písek je lapá jako dvě kapénky rosy
jako dva cizoložné polibky

PANÍ

Blankytnost moře
nosiš v očích
a na červené posteli
se protahuješ
nahá
jako stéblo pšenice v poli
Tvé boky
jsou hrou divokých vln -
tělo se mi chvěje
I samotné skály
se rozestupují
před tvým úsměvem
i samotné domy
se uklánějí
před tebou paní
kteránosiš v očích

blankytnost Egejského moře

VELA LUKA

Mušlička s blankytným
mořem
s měkkýšem jasného nebe
na němž je za noci
měsíc
připíchnut jako šperk

Lastura plná nadějí

Zdejší palmy
mají krásnější postavy
než hezké
vesnické ženy

NA KŘÍŽOVATCE

Na křižovatce
mezi půlnocí a úsvitem
zanechalas mne samotného
Počítal jsem zvony tvých kroků
Každý z nich
byla nová bolest
Tu poslední jsem
hořce stiskl v dlani
a náhle stanul
před vysokou železnou
branou
tvého nenávratna

##

Po pahorku Chum
stoupá pomalu měsíc

Vela Luka
v objetí obruče kopečků
má na čele drahokam
- Jaderské moře

Palmy jsou rozkošné
dívky
Křídla jejich krásy
přelstívají moře

MOŘE I

Měsíc shořel
v tobě moře

Shořel měsíc který kvapil
aby se tvé vody napil

Už jen mandloň ve tmě je
stinný příslib naděje

POZVÁNÍ

IV.

MED MLČENÍ MED LOUČENÍ

Ty nejsi tu
- ticho tě v dálkách ovíjí
závojem smutku

Jak mladý stromek
v slámě vzpomínky
svou ukrýváme lásku
před mrazem

Jak křišťálová váza
se rozbíjí i mlčení
když úsměv cedíme
jen z očí hvězd
a když i z úst kamene
k nám kane hořký med
na sněhy a trávu

Šum listí polévá
med mlčení
med loučení

PODZIM

Pluh zvolna obrací myšlenky země
a slunce pokládá zlacené nitě
do čerstvě oraných brázd

Pestrobarevný koberec
tiše se párá
list padá po listu
do klína lesů

Slunce už dotklo se kopců
Brázdy jsou přikryty zemí

Naděje klíčí
v zrnu

Bílý mech večera
pokrývá den
i myšlenky země
čím dál hlubším
a jemnějším tichem

ČEKÁNÍ

1.

Čekat na peróně - je štěstí
Čekat na peróně - je bolest
V pátek v osm hodin večer přijíždím
Vlak je jak stvořený pro objímání
Jako to děvče
Svět je nádherný

2.

Čekat na peróně - je štěstí
Čekat na peróně - je bolest
Znovu čekáš
Lidé vystupují z vozu
Zdviháš ruku abys ji pozdravil
Ruka ti padá jak zastřelený pták

# # #
# #

Jak dvě podťaté břízy
ležíme vedle sebe
Nehybně Lhostejně
Měříme očima
vzdálenost souhvězdí
kde hledáme
svou ztracenou lásku

Když vítr zavane
dotknout se mé tváře
tvé rozevláté vlasy
- jak voda odlivu

Klouzají po mém těle
- co uplynulo let
kdy jsme se celé noci
drželi v objetí

A teď jako dvě
pod taté břízy
ležíme vedle sebe
Nehybně
Lhostejně
a díváme se jen tak
na nebe
kde jako smutný tulák
bloudí
naše naděje

PŮLNOC

(Goče Mirčevskému)

Ticho zklidňuje vřavu
města
Volám příteli
Nespí
Dívá se na řasy
nebe
pod kterými visí
těžká oblaka

Větrík hladí větve
jabloní a hrušní -
ty věčné ruce
jež visí nad zemí
jako dlouhé vlasy
nad omamujícími rameny
půvabných žen

Tráva ticho na rty si dává
Za chvíli zazpívají první kohouti
na křížovatce mezi půlnocí
a rozbřeskem

Kde jsi půlnoci
teď když ptáci zpívají
jako mladý pramen?

Křídly ptáků
se přikrývám
V hnízdě snu
má vesnice
je mi polštářem
V něm má touha
V objetí s ní
neklidně spím

Asi metr nad Prahou
je slunce
V trávě pod velkým kaštanem
půlnoc jak zabítý býk
pomalu vyhasíná

# # #
# #

V děloze
janovce planoucího
semena života našeho

Na svět přijdou

Jak stromy vykvetou
Vyvřou jak žula

Slunce ožehne plody

Bledý červotoč času
se skryje
hluboko
hluboko
uvnitř

KÁMEN

Všude a vždycky je přítomen
temným svým mlčením
Voda jej opatrnými dotyky pěny
zvedá jak svátost
a nese do mého dvora

Smrákání hladí jej
dotykem patřícím k ženskému boku
Vždyť bílé mlčení
pojalo i mluvu té ženy
jejíž pohled je výmluvný
stejně jako slovo

Stoupaje k vrcholu
Bel Kamenu
viděl jsem jak k němu
přiléhá luna
jak jej objímá
vlhčíc mu skrání

VDOVA NOC

V dáli dvě lákavá světla
Dva blesky nahoty
ve vlasech léta
A znovu v trávě
zabydlen mlčením
spícího větru
vlasy jí češu

Slepé stromy hledí
do bílých vrat
toužících po chvíli
kdy jsem ji nazýval vdovou

ZIMA

Žena jež vášnivě střídá
způsoby milování
Taje a prší
Padá sníh
Zebe

V jejích bělostných
zrcadlech
vidí se tvář milence
jako rybízová
slza

JANIČCE

Nohy
až po kolínka
zabořené do bláta
hnětou stesk
neukončených her
a zakopávají o kříže
na černém dnu

Tvé ruce
tvé malé ruce
zas bez přestání
sledují pohyb hry
v kresbách
které si žádají
sníh

STÍN OTEVŘENÉHO OKNA

(Za Miroslavem Slavíkem)

Maluji byt
Pod okny kvetou
jabloně a hrušně
a oblaka se topí v slunci
jež místo záře
vrhá jen stín

V nemocnici mi umírá přítel

Na polích vyrůstá pšenice
a kukuřice se rozhlíží
po zemi kterou jsme spolu
osívali

Maluji byt
a řeka našich společných dnů
se ztrácí pod kořeny jilmů
a vrb

Přítel tiše podlehl rakovině
v nemocnici
zatímco já domaloval byt
a pod okny kvetly stromy
jež začas pod tíhou
jablek a hrušek
přinutí větve
políbit zem

TRUTNOVSKÝ HŘBITOV

Prošla léta se hrbí
jak hřebeny hor
Cihlami této vyzáblé zdi
jsou samy osudy
Nedělní větřík
potichu otvírá mně vrata...
Hrob tíží kameny mlčení v hloubce
- před každým zamyšlen
potichu postojím...
Lena Christová
narozena v Makedonii
ve vesnici Setoma
odpočívá zde
na cizím břehu
I moje tvář se podobá kůře té břízy
Ztěžka a dlouze
se procházím
smutný tam mezi hroby
a někdy hladívám trávu
jak malé dítě

OSUD

Můj osud táhnou
snad všechny řeky světa
Každá na jinou stranu

Každá jde za svým cílem
a pravda ji nezajímá
a slovo ohled jí neříká nic

Jde za svým cílem
jak zamilovaná žena

Chtěl bych být někdy
spíše jednou z těch řek
nežli sám sebou

POZVÁNÍ

Prosím vás vlny Bílého moře
šplhejte na kopec
Tam je můj rodný dům
dveře i okna jsou dokořán

Jen prosím račte Tam jsou i mí
dobří přátelé
okolo stolu tam sedí pospolu
Kouří cigarety s dramským tabákem
a jedí pšeničný chléb ze soluňských polí

O červeném víně tam v ohništi vypráví žár
(pivoňka dokreslí tváře)
a o zemi která je nepokořená a úrodná
po krvavých jatkách Grámmosu tak jako dřív

Prosím tě Belo more
prosím vás vlny vystupte tam
společně zpívejme prastarou píseň
o zemi žalostné krásné
tak jako oslepení vojáci krále Samuila

EPITAF

Až umřu
odnese mě na marách radosti
do mé Makedonie
Tam chci mít hrob

Okolo mého hrobu
ať bělají se jen břízy
až přiletí motýl mého dětství
a bude chtít vědět co nás teď dělí

PANDO KOLEVSKI - narozen v Makedonii roku 1937. Jako dítě byl evakuován do Rumunska, v roce 1954 přijíždí do Čech, kde vystudoval. Od skončení studií pracuje v Národní knihovně ČR. První básně, psané v makedonštině, vznikají od roku 1955. Publikoval v nejrůznějších časopisech. V letech 1970-1989 vycházejí ve Skoplji jeho sbírky *Příchod jižního větru*, *Ztracená rovnováha*, *Moře v dešti*, *Pouta kořene*.

Věnuje se též překladům makedonské poezie do češtiny. Překlady české poezie do makedonštiny tvoří značnou část jeho tvorby, ve Skoplji vychází antologie české poezie *Divadlo v oblacích* a překlady sbírek básníků Šiktance, Seiferta a dalších.